

ningen, därvid en Läkares åtgärd fordras. För det 4:de om Ådömdes Graff, och för det 5:te om antedningar til urskuldande, som ifrån Läkare grunder hämtas. Tredje Stycket; Mål, som förekomma wid andelig Domstol.

Prospectus öfver Afhandlingen om Ben-sjukdomar, Företaler wisar ratio operis, Benens tilkomst och meningar däröfver, de Hjelpredor man nyttjat, m. m. Sjelfwa Afhandlingens innehåll, kan blott til sitt hufvudsakeliga här meddelas, neml. Om Benbrott. Först til deras allmänheter i definition därpå, samt skilnader därpå, orsaker därtil, prognos och curer, där ock kort ingås i frågan om de twungnare tilbindningar, som Engelska nyare Läkare wäckt. För det 2:dra: Complicerade Benbrott efter samma Artiklar. För det 3:dje: Om Benbrott i skiljaktige lemmar. För det 4:de: Ledwidningar, (Luxationes.) För det 5:te: Ledhårdnader, (Anchyloses.) För det 6:te: Rachitiske Sjukdomar. För det 7:de: Osteo-Osteotoma eller Osteo-Sarcofes. För det 8:de: Benswulster, (exostoses) och för det 9:de: Benrdtor, (caries.) Afhandlingen slutas med berättelse om anstuckne Tandter, orsaken til Tandwårk och brukelige medel däremot. — Til Martii månads slut 1783 skola bägge desse Arbeten wara färdige, och förmodas blifwa emellan 20 och 30 Ark. Å desse Arbeten emottages Prenumeration a 24 skillingar hos Förläggaren härstädes, samt i Landsorterue hos de fläste Herrar Provincial-Medici och Stads-Physici til och med den 31 December detta år, Prenumeranterne njuta 20 Procents bättre pris, än det Exemplaret sedan säljes til, och kunna afhämta sine Exemplar hos den, som försäldt Prenumerations-Sedeln: Aftryckningen sker med sådane Stilar, som hwarje Afhandlings Prenumerations-Sedel är tryckt med.

Fortsättning på de Respective Prenumeranter af Sidsta Släcken
W. T. som anförtrodte Utgifwaren at affända dem.

J — k, J — h, Les filles de joye 500 ex. — p, U — i, Les fennes honnetes 1 ex. — h, Ordens-Sällskapet pro et contra 5 exempl. — s, Sammanträdet i à la Spa Reglementer 20 ex. gratis — h.

N:o 13 utkommer den 18 November.

Stockholm, tryckt hos Carl Stolpe, 1782.

Dag = Bladet :

Wälsignade Tryck = Friheten.

Tredje och Sidsta Stäcken,

N:o 13.

Stockholm den 18 November 1782.

Prophetia. *)

Felix qui rerum
potest cognoscere causas.

När H med D wil sig förlika,
När E blir mindre på sin kant,
När Prästen E hörs wäl predika,
När L ej mer är medilant,
När R kan lik en Häfman buga,
Och samma R; han skjåms at ljuga,
När Y till Olofs aldrig går,
När W ej wil bland språttar lysa
När D han redligt hjerta får,
Och D wil dygd och ära hysa,
När S ej sätter snaror ut,
När T på gåldendären wäntar,
Och hela werlden ej procentar
Lär säkert werlden se sitt slut.

Continuation e. a. s.

Niter

*) Insändt.

Ytterligare Recension af Engelska Amiralen Ansons
beskrifning på Frivoliternas *)

Sedan Amiralen förfett sitt manskap med tillräckligt förråd på lifsmedel, återstod at tänka på skeppens förbättring. Han stod ock på resan til en icke långt derifrån belägen Fog, för at efterse något dugligt skepps wirke, då han erhöll hög befallning at tillika med trenne af sine Officerare infinna sig på Hofwet, för at frilera här. Wid ankomsten war Kejsaren nog nådig, at befälla Amiralen sjelf at frilera sig, under det at Kejsarinnan samt Prinsarna af blodet årnade syfvelsätta hans Officerare. Engelsmännen undanbedde sig en så utmärkt nåd, förebårande, at de wäl hade fullkomlig insigt i denna konst, men utöfningen deraf selades dem, i hwilket asseende de föreslogo trenne deras Kammarijenare, som i synnerhet i praktiquen woro Mästare. Åran söjler förtjenster; och då Herrarne med all kallförsinnighet afledades, blefwo för deras Kammarijenare rum utsedde på Slottet. Det war åswen genom en af dem, som Amiralen, efter flere mislyckade försök hos Ministrar och gunstlingar, ändtelligt erhöill Kejsarens skrifteliga tillståndelser at försä sig med skepps wirke från den om-
talte flogen.

Amiralen hade på Hofwet icke hört talas annat, än Fransyska, detta gaf honom anledning til många gissningar, hwilka han yppade för en Hofman, som såg särdeles Fransysk ut; Och se här den uplysning han af honom erhöill: „Jag är född i Frankrike, sade han, där jag ärst ansenliga ågodelar, men ung och åskare af nöjen, förlorade jag på ganska kort tid allt, utom mina begär, och jag fannt at jag uphörde at hafwa förtjenster då jag uphörde at hafwa penningar. Det föll mig då in, at i Peru söka förtjenster. Jag reste, men genom et besynnerligt öde blef jag med mitt sällskap wäderdrifwen til denna Frivoliterna kände strax en lycklig böjelse at utgå utur deras Barbariska mörker. Fruntimren hade icke ännu begynt at måla sina ansikten, men de intogo et Elixir, som satte blodet i starkare rörelse och gaf dem et friskare utseende. Man war okunnig om moder, men man begrep allt för wäl, at man icke alltid kunde hafwa samma klädning, liksom man alltid har sam-
ma

*) Insändt af samma benägna hand som i N:o 4 Sidsta Stäcken.

ma nåsa. Deras Seder började äfwen at aflägga sin grofhet. Män-
 nerna funno wäl ej ännu huru löjligt det war at älska sina Hustrur;
 Men de kände redan, at det war ledsamt. Fruarna glömde icke ännu
 sina Hushållsöfversor för nattduksbordets skull; Men redan sade dem en
 hemlig röst, at de woro skapade för et angenämare och mera lysande
 lefnadsfatt. Med et ord: Frivoliterna hade icke ännu någon smak, de
 hade endast smak för smaken. Jag och mina Landsmän hafwa gjort
 deras laster behagliga, ända til och med lysande, och de hafwa tillika
 med wårt språk fått en mera lefande tankegåfwa. Läs denna Operan,
 som är skrefwen af en Hofman, och denna Roman, til hwilken en Ma-
 gistrats Person är Författare. För öfrigt lämnar man här icke förtjen-
 sten obelönt, ty man har för min skull inrättat et nytt Embete, och ni
 talår wid Stor-Controlluren för Moderna." Här såde Hofmannen sitt
 tal och Amiralen hade säkert gjort widlöftriga anmärkningar deröfwer, om
 han haft tid dertil för et nytt hushållsbekymmer. Man berättade at lifs-
 medlen började troyta, och til all olycka woro ej eller många Againer
 qwar. Han war ändå icke wid detta tillfälle räddös. Man hade länge
 begärt af honom Dansmästare och några som kunde underwisa i Musi-
 quen, icke för det, at Den hade brist på sådana personer, men emedan
 dese woro Utänningar. Amiralen berjente sig nu af detta tillfälle. Han
 utwalde 50 af sitt Folk, som hade någon kunskap i dese stycken, och ef-
 ter 8 dagars repetition, lemnade han dem til Allmänhetens tjenst, hwaris
 genom han under hela sitt öfriga wistande på Den förskaffade Flottan til-
 räckligt uppehälle. Amiralen stels fick til Eleve i danskonsten en wisk Hög
 Herres Son, och jag skändes, säger han, at se en man, som hwar dag
 underwiste den unga Herren i Geometrien, för långt längre tid, icke så en
 tredjedel af den summa hwilken jag för min möda erhööll.

Sedan alt detta war gjordt, fick Amiralen mera tid, at lära känna
 Frivoliternas seder och lynne. Han gör derom följande berättelse: Frivo-
 literna kalla alt det som är afsvarfamt för ängsligt, och de glömma ingen-
 ting, för at skingra denna ängslan. De höllo med, at man bde läsa;
 Men de fråga endast efter sådana böcker som roq, utan at underwisa.
 Man behöfwer inga dygder, utan endast behagligheter för at winna deras
 wänskap, och man håller er altid för at wara en hderlig Karl, om ni
 endast kunnat wara artig. Artighet är Frivoliternas lif. Det är bättre
 at

at bedraga en wän, än at underlåta en den minsta höflighet. De iakttaga anständigheten med yttersta noggrannhet. En sköner förläter sin älskare alt, utom et wärdslöst talesätt. En Man wil aldrig hindra sin Hustrus nöjen, men om hon deruti felade emot anständigheten, skulle han blifwa förwiflad. Wid Amiralens ankomst hödt man på at utarbete en författning, enligt hwilken den sänkte delen af lönet med all anständighet kunde förlora sin oskuld. Hos Frivoliterna, liksom i Europa, talar man mycket om förtjensten, men ännu mer om Åran, af hwilket ord man wid alla tillfällen betjenar sig. De hafwa icke det nöjet, utan den åran at se, at tjena, at tala med hwarannan. Adelen har likwäl måst af detta slaget. En Frivolitisk Adelsman, som haft den olyckan, at wara elak Man, elak Far, eller onyttig Medborgare, kommer alltid ihog åran, för at upmuntra sin Son at eftersträfwa den samma; Och denne lydiga ynglingen håller endast hwad han har lofwat på sin åra, betalar endast hwad han lånt på sin åra, och låter ofta för årans skull sticka ihjäl sig uti en duell. Fruntimren hafwa en helt annan åra, den de likwäl med så mycken sorgfällighet förwara, at man trodt sig med fullt skäl böra öfwerlemnna Männernas åra i deras wärd, ehuru en del wägrat at åtaga sig det beswäret. Åran danar äfwen deras Rigmån: Det är i Hufwudstaden som man har all omsorg om deras upfostran. En ung Herre som man ärnar til befälet wid Militairen bör hafwa den bästa Skräddaren, en utsökt Parfum: handlare, et ganska lysande equipage, det wackraste livré för sin betjening, han bör wara smärt och wäl wäpt, ha fint skinn, mjukt handloge för at kunna hantera floretten, han bör ständigt spela kort men ej tre gånger i rad, dansa gjärna, ha en passe partout på Spectaclen, och då han will wisa sitt genie Militair i en moment han ej kan roa sig, så imaginerar han någon ändring på Uniformen wid det Regementet han har ständig tjenstfrihet.

Slutet e. a. g.

N:o 14 utkommer den 22 November,

Stockholm, tryckt hos Carl Stolpe, 1782.

Dag = Bladet :

Wälsignade Tryck = Friheten.

Tredje och Sidsta Skåcken,

N:o 14.

Stockholm den 22 November 1782.

Skrifvelse til Redactören.

Min Herre!

Den som rätt wil draga nyttan af Historiens läsannde, bde jämföra et Folks seder, lynnen, och lagar i äldsta med närwarande tider, han ser då hwad som berede Rikens upkomst och fall, Nationers höghet eller swaga, och då werlden är sig altid lik, gjör han deraf de sannaste slutsatser — Detta bde altid wara första föremålet, men jag nekar icke, at något som föds af nyfikenhet, är äfwen en retande orsak at läsa. Som nyfiken har jag samlat på en tid af 10 år alla Tal antingen tryckta eller i manuskript jag kunnat öfwerkomma — Alla Tal säger Ni — ja Herre! Af alla Lagmän, hwar och en har sin nyck, jag har varit extraordinarie i en Rådmans-Rätt, Lagboken är mitt husröd studium, och jag går ej utom min sphere — Lagmans-Charactern har altid varit betydande i Swerje och håtlen i mycken åra, utan twiswel kommer det berisån at ännu i dag blott män af yppersta snille och kundskaper, högst förjenta af Kung och Fosterbygd sökt och wunnit denna Hedec.

Deha Tre Mån hafwa då wid åtskilliga Ambetsförrättningar, såsom Ordens Sällskaper, namnsdagar, och Sockenstämmor, öpnat Session med et tal, och man kan ej nog förundra sig öfwer stycke i tankar, öfwer

wer den sanna trohet och nit emot sin Öfwerhet och sitt Fädernesland,
och öfwer alla de wåltalighets blomster de utströdt i hwarje rad —

Til bewis häraf, gör jag en början med inskickandet af et Tal hållet
i Westerås — dock nej — Jag bör gå i ordning med frågorna.

En i förra Barbariska tider likwål ej längre än under Olof Sköde-
Konungs Regering stor och känd Lagman wid namn Thorgny Thorgny-
son hwarom Herr Cancelli Rådet Lagerbring berättar, at han höls för
den klokaste man i Swea wålde, och war i en sådan högakning
hos Allmogén, at hans ord snart woro mera gällande än Konungs-
gens. Öförfärad at säga sina tankar, bekymrade han sig ganska
litet antingen hans mening war behagelig eller ej. Samma Lag-
man säger jag, hölt och et Tal, hwilket jag för Contracten emot denna tis-
dens Tal, wil be Min Herre at införa såsom aldrärförst, då alla de nymo-
digare som innelyckt följa, kunna så småningom införas, alt som ni finner
ijentligt och debiten tillåter. *)

Anledningen til detta Tal som hämtas utur öfwanstående Cancelli-
Råds Swenska Historia war denna. På Uplala Ting eller Mora ängar
där Menigheten war samlad, tilbjuder Norriska Konungen Olof den digre
eller tjocke igenom sin Minister Björn Stallare den Swenska Olof Sköde-
Konung fred och sänja om gränstorna, samt äfwen, at så Prinsehan
Ingegärd til Gemål. Denna proposition understöddes äfwen af Ragwald
Jarl ifrån Westergöthland en betydande Thignar Man — förgäfwes wil-
le Swenska Konungen lyfna til skäl och billighet, utan wred stiger opp
ifrån Thronén, beskyller dem för förräderi, och tror det wara enligt med
sin Höghet och Makt at ensam styra och låta. Det war då, som Thor-
gny Lagman uppstod och med honom hela Menigheten (i hwilkens namn
han äskade ljud) med swer och wapnebrak, för at afhära följande hans
tal märckwärdigt om ej annat än för sin driftighet at contradicera, och sina
så litet aspassade expressioner. — Men tidehwarstwet war plump och
wårt nu warande Hof-språk, jag menar Årens, Dygdens, sanningens, och
den sanna Frihetens språk war då okändt.

„Annorlunda är nu Swea Konungars si nelag å i det varit tillföre-
„ne. Min Fadersfader Thorgny kunde påminna sig Eric Emundson Uplala
„Ro

*) Skall ej underlåta.

Utgif.

„Konung, och berättade, at då Konungen war i sin lättaste ålder, for
 „han til Ymilla Land, och lade under sig Fintland, Kyrieland, Estland och
 „Curland, samt ätskilliga andra mot öster belägna Länder, och synas där
 „ännu stora jordborgar, och andra storkärf, som han där anlade, men
 „han war dock intet så storkärf, at han ju wille höra dem som hade nå-
 „got wigtigt at föredraga. Min Fader Thorgny war i lång tid med
 „Konung Björn, och war hans rike befästet med mycken styrcka, och
 „sjelf war han wänlig emot sina Män; Jag har sjelf warit med Konung
 „Eric Segerfäll i många härfärder, han försvarade manligen sitt Rike,
 „och war of lätt at komma med honom til tals. Men denna Konung
 „tillåter ingen tala med sig annat än det han sjelf wil höra, och därrom
 „gör han sig mycket angelägen, men sina Skattländer låter han gå sig
 „undan genom jählschet och orådighet. Hans förnämsta affikt är at bi-
 „behålla Norrje under sitt wälde, som ingen af Swea Konungar tillsdrene
 „eftertrafat, hwaras många sättas i oro. Nu är det altså vår wilja,
 „wi Bönnder nemligen, at tu Konung Olof gör frid med Olof Digre i
 „Norrje och gifter honom din Dotter ic.

Det öfriga af Talet som blir för långt at här införa: kan läsas
 pag. 227 i förutnämnda Herr Cancellie Rådet Lagerbrings Svenska
 Historia,

Anecdotes om Vicomte de Turenne. *)

Denna tappre Gneralen är utan twifwel genom sina lysande Krigsbe-
 diifter nog känd. Men des upförande uti sin enskilda lefnad torde kan
 hånda, wara mera obekant, och är det deraf, som man nu wil meddela
 några stycken.

En yngling af förnäm härkomst som ej kände Grefwen, slog en dag
 des Kuff uti en trängsel af wagnar på gatan uti Paris: en Handwärfare
 kom

*) Insändt.

Kom i det samma ur sin bod och ropade. „Hvad? Skal man så handtera „Gref Turennes folk? Vid detta namnet, sprang denna ynglingen helt „förkrækt til wangeddøren for at for Grefwen gjöra sin ursåkt, hwilken „sade, småteende:” Ni förstår er Min Herre ganske wäl på at afstraffa folk. Då mina domestiquer begå några fortiser, så tag ej illa opp om jag stigar dem til er. Ofta gick han til sots för at höra Mågan, och promenerade ensammen utan domestiquer, och utan något tecken som utmärkte honom. Då han en dag under sin promenade gick förbi en hof med Handtwärckare som spelte klot, och som utan at känna honom, bad honom afdömma et kast, tog han sin kapp, afmåtte afståndet, och affade dommen, Den som tappade, öfwerhopade honom med owert. Marschalcken smålog; och då han tänkte måta andra gången, kommo åtskilliga Officerare som sökte honom, dit; Handtwärckaren blef flat, kastade sig för hans fötter och bad om förlåtelse: Grefwen swarade: min wän, ni gjorde mig orätt at tro det jag wille bedra er. Han gick stundom på Spectracler, men ganske sällan. Då han en dag war ensammen i en loge, kommo några landtboar in, som ej kände honom, hwilka wille nödgga honom at lemna dem sin place på första logen. Som han där til nekade, woro de nog djerwa at kasta hans hatt och hanstaf ner på Theatern; utan at deröfwer wisa sig förtörnad, bad han en ung förnäm Herre gifwa sig dem. Då de som angripit honom, fingo weta hwem han war, rodnade de och wille gå bort, men han bad dem med godhet bli qwar, och sade at om de wille maka sig, woro där rum för alla. Då han en natt war ute, föll han i en swärm af röfwarens händer, hwilka höllo ann des wagn: på des löfte som han gaf dem, om 100 Lois d'or, låto de honom fara; Och en af dem wågade at dagen därpå gå til honom, och mitt i et stort Sällskap hwiska wid honom om löftets fullbordan. Grefwen gaf honom sina pengar, och sedan han gifwit honom tid at gå bort, berättade han för Sällskapet denna händelse, tilläggande, at man borde wara öryggelig i sina löften, och at en hederlig Karl aldrig borde bryta sitt löfte, om han ock gifwit det at skälmar.

Continuation e. a. g.

 N:o 15 utkommer den 25 November.

Stockholm, tryckt hos Carl Stolpe, 1782.

Dag = Bladet :

Wälsignade Tryck = Friheten.

Tredje och Sidsta Stäcken,

N:o 15.

Stockholm den 25 November 1782.

Utdrag ur *les Anecdotes de Suede ou Historie secreete des changements Arrivés dans ce Royaume Sous le Regne Charles XI* pag. 173 à Hesse Cassel MDCCXIII. *)

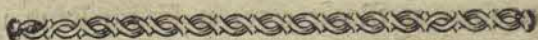
¶ Efter alla dessa anstalter så gjorde man til intet Rådets myndighet som var lika gammal med Monarchien. Man betjente sig af det tilfälle, då Knut Kurk hade sagt at Rådet wore et särskilt stånd i Riket, och som balancerade Konung och Ständer, at dess rättighet wore at underdånigast påminna Konungen om sina plikter, at förmä de andra Undersåtarna til deras skyldigheter, samt lydriad och wördriad för sin Öfwerhet, och at bitägga de twister som någon gång kunde opkomma emellan Konung och Ständer. Då alla dessa pretentioner ej rimmade sig med den föreslagna Regeringsformen, förekom omsider den frågan hos en Deputation af Ständerna huru wida denna rättigheten som Rådet wille tillägna sig wore enligt med fundamental Lagarna. — De Deputerade efter mycken rådslågning stadnade i det beslutet at Konungen utan twiswel wore förbunden at styra Riket med Råds råde, men också, at man aldeles intet fant et enda ställe i Lagarna, hwaras kunde dragas at Senaten wore et åpart stånd som skulle hålla jämwigten. Och desutom borde det begripas af sig sjelf at den Kongliga makten skulle wara i helgd. Konungen gillade och confirmerade detta beslutet genom en Förordning, hwaruti han förklarade

*) Insändt ifrån Brynté Järntand som behagade på Posten uttaga et exemplar häras under sitt couvert, så wida jag ej fått weta annan adresse.

Utgif.

„rade den Egen för ganska ricktig som förbinder Majestätet at styra med
 „Råds Råde, men också at det tillhörde Konungen at uppgifwa för Rådet
 „när och hwari Han äskade höra deras tankar, äfwen om Han behaga
 „de regera efter sin egen höga nyck (fantasie) och utan at nånsin höra
 „Råds Herrarna, blott det tillsades at Hans Majestät ej funnit för godt
 „at communicera dem den eller den saken, de eller de Acterna.

„Allt ifrån den tiden har Rådet ej hanterat andra Rikswårdande
 „mål än dem Konungen behagat befalla, och det har ej skedd på annat
 „sätt än ad notitiam (par maniere d'acquit) sedan allt war resolverat. Dena
 „na fordom så tyjande Corpens Ambete är således förwandlat uti revide-
 „rande af några Justitiæ saker liksom den wore en Håfrätt. Annu mera,
 „Konungen befalte at Råderna hädanefter ej skulle kallas Rikens Råd
 „utan Kongliga Råd, på det ingen skulle inbilla sig at en del af hög-
 „sta makten wore skild ifrån Majestätets. Det är en sanning at i gam-
 „la Rikshandlingar så äro de ymsom kallade för Rikens, och för Ko-
 „nungens Råd; Men intet war mera löjligt än at höra wisa Hof-Pre-
 „dikanter i stöd af denna Egen bedja i Kyrkorna ej för Rikens utan
 „för Konungens Ständer.

Anecdoter om Gref Turenne. *)

Gref Turenne hade et ömt och hederligt hjerta, hwarå han wid alla
 tilfällen aflade de ojäfagigaste prof. Då Hertigens af Weijmar troupper
 efter hans död gingo i Franskt tjenst, gjorde de upror, och wille i anledning
 af något misnöje skilja sig från Franska Armeen. Turenne försöjde dem,
 nedergjorde en stor del, och tog 300 fångar. Då han så at statuera
 exempel borde låta hänga några af dem, blottade en gammal Ryttare
 som man förde til döden, sitt bröst, och sade til honom: „Min General!
 släcka ej glantsen af dina gjerningar dermed, at du genom bödelens hand
 låter omkomma en gammal blekerad Soldat, som tusend gånger trotsat
 döden. Grefwen, Adelmödig, stor och olik denna tidens små Tyranner
 gaf så wäl honom som de andra förlåtelse, och tog dem åter in i sin Armée.

En yngling ibland första Classen nåswisa frågade honom en gång,
 huru han kunnat förlora baratterna wid Mariendal och Rehtel; Swarpå
 han

*) Insändt.

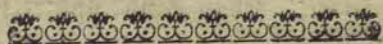
han svarade ganska alfwarsamt: genom mitt eget fel. Officerare, det wille säga den tiden, folk af kundskaper och förtjenster, påstodo dock det han aldrig bättre uppfört sig än wid dessa Slagningar. Då han sjelf talte därom, sade han, det han ådragit sig affairen wid Mariendal, genom sin för myckna efterlåtenhet för Dyckarnas begäran, som wille gå i qvarter; och baraillen wid Rhetel, för det han för mycket litat på Commandantens bref, som, samma dag han Capitulerade, lofwade at ännu utårda i 4 dygn. „ Jag war för lättrogen wid dessa tillfällen, tillade han; Men, då en menniska ej begärd fel uti Krig, Har den ej varit länge med

Under det Gref Turenne låg i sitt läger wid Lens, fickade han en Officer wid namn Grandpré, sedan känd under namn af Marschalken Joieufe, med några esquadroner för at escortera en Convoi som kom från Arras. Officeraren som war kår uti et Fruntimmer i Arras, affickade Convoien under en yngres befäl och smickrade sig at hinna den innan den hunne fram til Lägret. Et parri af Spaniorer attackerade escorten; men blef nedergjort af Chefen som lyckeligen framsförde Convoien. Grefwe Turenne som blef underrättad om Grandprés brott, och som fruktade at det skulle förlora honom om det blefwe kunnigt, sade at Officerarne som woro närwarande, „Grandpré lärer bli ond på mig, för det jag gifwit honom en hemlig commission at uträtta i Arras, hwilken hindrat honom, at wid detta tillfället afslägga prof på sin tapperhet. Då Grandprés wid sin framkomst fick weta hwad des General sagt, sprang han til des tält, sök til des sötter, och toskade sin ånger och erkänsla med de ömaste tårar. Turenne tiltalte då honom med en faderlig strånghet: des föreställningar gjorde en sådan wärkan på denna Officers sinne, at han sedan under hela campagnen utmärkte sig wid alla tillfällen, och blef slutligen en bland de största Generaler.

Huru stilkaktig är icke alltid en stor Man ifrån små låga och håmdgiriga själar? Detta Grandprés fel war efter wanliga Krigs-Articlar döden wärdt, aldraminst tjänstens förlust, men Turenne war ingen Machiavel, hans samwete war rent, en ärlig och rättwis Förman har ingen ting at fruckta, och han äger inga andra gunstlingar än mensklighet och ädelmod som aldrig kunna ophöjas på menniskors sina likars olyckor och fall. Grandpré lyfte då hwarken af ungdom, skönhet eller stor famille, war utan anhang och Mecenater, och åstwen för den ordsaken, då det war så lätt at störta honom, hölt en Turenne det för segt, lågt och owärdigt.

Gref

Bref Tarenne war oändeligen älskad och afhållen af sina underhaf-
 wande, och huru kunde han wara annat? — Uttröttad af fatiguer och et
 ständigt wakande, lade han sig en gång wid en buske at sofwa under det
 Arméen defilerade genom en trång passage. Några soldater, afhögg
 gwisst af trån för at bygga en koja omkring honom, och beträkte honom
 med sina kappor för rågn och owäder. Han waknade då de härmed wo-
 ro syfvelsatta, och frågade hwaraföre de ej marcherade? „Wi wilja, swara:
 „de de, förwara wår Far; det är wårt förnämsta föremål: hwem skulle
 „föra oss tillbaka i wårt land om wi förlorade honom?

A n n o n c e.

Sedan Andra Skäckens Numrer alt ifrån 84 til och med 100 utgått
 och ej på en tid funnits, så får man härigenom avertera de återstående
 Pränumeranterna på samma Skäck at ny tilgång finnas af dem.

På Sidsta Skäckén Pränumereras med hel eller half R:dal. på
 100 eller 50 Num. och försäkras at det ej hädan efter som hittills någon
 gång skedd, skal brista så wida oplagan är fördubblad, skulle emot förmodan
 affättningen på någon Nummer bli extra ordinar, så skal straxt andra nar-
 ten omsättas och å nyo tryckas at ingen må bli lidande.

Första och Andra Skäckarna af hela Wälsignade Tryckfrihets
 Samlingen inbundna i 2:ne band kosta 1 R:dal. 32 Skil. och 1 R:dal.
 16 Skil. inbunden.

Den dyra och dyrbara Processen 1 R:dal. 16 Skil.

Eloisas Bref inbundet 4 Skil. En Furstes Tal om Religionen
 2 Skil.

N:o 16 utkommer den 29 November.

Stockholm, tryckt hos Carl Stolpe, 1782.

Dag = Bladet :

Wälsignade Tryck = Friheten.

Tredje och Sidsta Skåcken,

N:o 16.

Stockholm den 29 November 1782.

Utdrag af Bref om wår tids Cesar eller Konungen i Preussen.*)

Konungens Slott i Potsdam är en ganska wacker byggnad och har magnifiqua trädgårdar. Jag wil ej trötta Er med deras beskrifning; men hwad som i synnerhet satte mig i förundran, såsom nog owantligt i andra Hof, war at finna Lås Cabinettet det wackraste af alla rummen. Alla dess prydligheter äro af rent silfwer. Skrifbord, och bokhyllor äro alla i en ganska hög smak.

Den som följde oss, frågade om wi woro nyfiska at se Konungens Garderobe? då wi jakade härtill, förde han oss dit. Denna kammaren hade et mycket olika utseende med Bibliothequer. Hela Garderoben bestod af twenne blå klädningar med röda uppslag, hwaraf slogena på den ena woro något föntriga; samt underkläderna nog nedsläckade af Spaniskt stus; och en komplett blå sammets klädning, broderad med silfwer, hwilken endast brukas wid stora tillfällen.

Jag trodde i början, at denna karken hade samlat några gamla kläder i en kammare för at bry resande; men man har försäkrat mig sedan, at det jag omnämnt, tillika med twenne Uniforms-klädningar som äro i Sans Souci, utgöra hela denna Monarchens Garderobe. Denna Herren behöfwer ej låna sitt wärde af Skräddaren. Wår följeslagare sade oss at han aldrig sett klädkammarn så rik. Sammets-klädningen är gjord för 10 år sedan, och ser likwål helt ny ut; och om man spar den samma äfwen så mycket som Konungen, så kan den i sanning wara flere lecler! Uti samma rum sågo wi äfwen några Cavallerie Ekandarer utan twiswel tagna i Bataillerna Han wunnit — En Parure mera wärdig wår Tids Hjelte.

Jag har warit två eller tre gånger wid Sans Souci, hwilket endast ligger et litet stycke från Potsdam. Konungen bebor där ständigt det gamla Slottet, undantagande, då något mycket förnämligt främmande kommer til honom. Då tar han dem emot uti nya Palatset, och förblifwer där under deras närvaro.

*) Iafändt.

Galleriet innehåller en ansenlig samling af tafflor, ibland hwilka äro några goda originaler. De bästa äro ifrån Flanderiska Scholan. En del af dem som wisja passera för kännare, påstå, at Konungen ej har någon smak i målningar, hwilket säga de, synes af den myckenhet medelmåttiga tafflor som Han köpt. Huru härmed må wara, så är det wist, at den Stora FREDRIC bryr sig ej det minsta i werlden om dessa så kallade kännare; utan han köper, beundrar och berömmar de stycken som synas. Honom wacker, och frågar ej efter hwad andra tänka där om. Om man säger Honom at tafflan är af Raphael, eller Corrège, gör det honom lika mycket; finner Han där ingen ting, så föredrar han genast en okänd eller modern Målares arbeten.

Några Critici anse detta som et blasphem. hwilket stöter dem långt mera än wärkelige ogudaktigheter. En Målare och Virtuos, hwilken Konungen förtretat därigenom, at han förkastat några tafflor dem han recommenderat, och köpt andra, dem han lastat, sade, då han talte om Konungen; denna Herren tror sig ha smak i målningar, för det han spelar gudomligt på Fleutroavers. för det han är Poët och Philopophe, för det Han är berömd och dyrkad af hela werlden, för det Han wunnit 10 eller 12 batailler; och för det Han styr en Monarchie, men at kunna alt det där, och förstå sig på tafflor, är helt olika och det får Han nog på sin bekostnad lära.

Då wi kommo til Berlin, war alt i rörelse til exercitien, det war intet 5 à 6 Bataillonier på Rapporten. Man såg ej annat på gatorna än soldater under gewår, och Officerare som förstodo sin tjänst och gjorde den. Staden liknade mera et läger än en Huswudstad i fredstider. Undantagande främmande Ministrarne och et litet antal resande woro alla menniskor i uniform; och hwad Fruntimren angår, såg man ej några.

Den dagen som jag och Hertigen af S^h blefwo presenterade för Konungen, blef äfwen en sou af Prints Kaunitz, och några andra främmande presenterade. Konungen talte länge wid Hertigen, och sade äfwen några ord åt de andra. Des utseende och arbörder äro fulla af eld. Han wcktes denna dagen wara wid ganska godt lynne, och talte wid alla sina Officerare med et behageligt och mildt utseende. De å sin sida stodo in för Konungen med en militarisk frimodighet, utan Gala-kläder och krypande arbörder, hwilka icke skulle tyckas i detta Hof, hwarest besordringarna ske på såkrare och ädlare grunder.

Konungen war 3 dagar i Berlin innan månstningen börjades. Han förändte flera timmar om mornarna på exercitings såtret, blott för at utderrätta sig om hwad sårskilt Corps tilstånd. Den noggrannhet hwarmed han beser sina Regementer, står ej at beskrifwas. Öfwersten är wid Konungens sida, för at swara på des frågor, och arbörder Des rådes och anmärkingar. Han frågar ej för sig, men Han tärmer hwad han säger.

gar. Genom denna noggrannhet wet Försten ej allenvist generala tillståndet af sin Armée, utan äfwen hwart Regementes, om det är complet, hurudan discipline, hushållningen, och exercien är.

Konungen är sällan synlig wid Feter. Om någon timma är fri för Regerings ärenden, användes den til läsning, concerter eller samtal med wisa personer, på hwilka han sätter wärde. Af-Printsen af Brunsvik war beständigt hos Hans Maj:t, och detta wal gaf ej mindre heder åt Konungens uteskilnings gästna än Printsens förtjenster.

Många Palais räknar man ej i Berlin, De andre husen äro nätte, byggda af wacker hwit sten, merendels en wåning höga och aldrig öfwer två. De förnämsta byggnader äro Konungens och Prints Hindrics Palatser. De äro bågige magnifiqua, Arsenalen är bygd i fyrkant. Man har berättat mig, at den nu för tiden äger wapen för 200000 man, och jag är öfwerlygad at det ej är för mycket tilltagit.

Caroliquernas Kyrka som nyligen är bygd, öfwerträffar wida de andra Kyrkorna i pragt. Konungen tillåter alla Religioners utöfning i sina länder.

På façaden af Opera-huset som Konungen hwarken föraktar eller frequenterar, läser man denna Öfwerkrift:

Fredricus Rex, Appolini et Musis.

Då en främmande blir warse alla Inscriptioner och decorationer på Palatset och andra allmänna byggnader, der nya sättet at inreda Kyrkorna, och det stora antal Mercurii, Apollos, Minervas och Cupidos stoder som man här ser på alla kanter, kan han lätteligen falla på den tankan, det Jupiter med dess famille återwunnit sitt fordna anseende i Preussiska länderna. Den nya bron öfwer Sprée strömmen är beprydd med den stora Chur Försten Wilhelms buste til häst, hwilken man beundrar såsom något dyrbart. På et af torgen ser man Fält Marschalken Sverins stod. Han är förestäld med den sanna i handen, som han, (då han i bataillen wid Prag såg sina troupper gifwa wika) ryckte från en Fendrick, sprang emot fienden och ropade: Alla skola följa mig utom polltroner. Trupperna som blygdes wid at öfwergifwa sin General, återwände til striden, och detta deciderade Segren. Men denna tappra Fält-Herre bles skuten; Han war då 84 år gammal; och wiserligen gjorde en så äresfull död honom skadeslös för et så långt lifs beswärtigheter. — Det är intet öfwer alt i werlden som Politiquen tillåter en så experimenterad ätt.

Konungen wil at Kyrkorna i Berlin, i stället för bilder af Helgon och crucifixer skola wara prydda med Portraiter af de stora Männer som warit Fäderneslandets stöd och uprättelse, Han är för hög at wara otacksam. Fält-Marschalkarna Sverins, Keiths, Winterfeldts, och flere andras äro redan placerade uti Lutheranernes förnämsta Kyrka.

Continuation e. a. g.

Öfwer

Öfversättning i *Prose*, af *Helvetii vers*, införd i *W. T.* 3 *St. N:o 7.* *)

Med allt sätt bemödar sig FREDRIC at vinna åran. Såsom Apollos gunstling, ja och Segrens, såsom Krigs-Hjerte, Måstare i talekonsten och af de Erda beundrad, bereder Han sig en dubb. l wäg til oddligheten: Med de samma händer, som gifwit Romar Ornen sin bane, smeker Han konster och slögder, samt lemnar Snillet et muntrande bifall. Men denna lofsång så fort den är, retar ofsebart den okunniga, och jag gifar det af hans flata löje.

Öfversättning i bunden stil af den i *N:o 7* sista Skåcken *Wälsig-nade Tryckfriheten* införda *Helvetii vers* **)

Til Årans sanna mål man ser at FREDRIC hinner,
Apollos egen wån, Han Segrens lagrar winner,
I Gålt, i Bitterhet de Nios bifall får
Och til oddlighet på twånne wägar går,
Med samma arm som stäckt den stolta Ornen's wingar
Han Slöjdernas förswar til Snillet's himmel swingar,
— Men ack! hwad detta lof lär wäcka wanwets rop!
På falska löjets drag jag känner illflans hop.

Opera Tyheter ***)

Den 25 i denna månad opfördes i nya Bollhuset på Rorrmalmstorg Operan *Cora* och *Alonso* som enligt afficherna börjades juft på slaget fl. 6. Ehuru Musikuen, Akteu-rernas spel, och Decorationer i detta åt Dygden helgade Templet rörde samtliga Spectateu-rerna til och med barn in i själen, så woro de ännu mera förtjusne af den owäld och den nog-granhet hwarmed billetterna blifwit uddil'a, — I den minsta sak bör wara system och efter-tanka, ännu mera wid et så dyrt tilfälle, och jag wägar säga at olyckligt ja dubbelt olyckligt det wärk som i någon enda rörelse knugg skulle manguera. Nästan hela 8 dagarna förut an-staltades då igenom Notificationer i *Ulmåna Tidningar* och *Blad*, at den som behagade (nemligen *Gens comme il faut*.) skulle låta skrifa op sig til Amphitater, loger *Premiere*, *Second*, *Troisieme*, *Quatieme*. Efter rycket anmälte sig blott 5000 personer likwäl så små-ningom — men såfångt, samwäl med rang, skönhet, ungdom, pängar och recommendatio-ner, här gälde intet annat än tourm på opskrifnings-listan, ingen utom den slarp in för sina pängar, eller (för at bättre explicera mig i en så djupsinnig sak,) blott de som anmälte sig första dagen och i början, fingo entré-billetter likwäl för sina pengar — Det är ej första gån-gen som Medborgerligheten triumpherade här — Om ännu en gång samma lycka skulle til-bjudas, gifar jag at ingen som har käuslor om sin egen wälsfärd, lär försumma den tidigaste enrollering, sedan han nu fått erfara at så bleswo alla nöjda.

*) Wid *Devisens* opwisande i *Boklådan* behagade Författaren uttaga 2:dra Skåcken enligt den *Anonymens* förörnande som utfatt priset. Utgif.

) Då ingen *Devise* och intet namn medföljt så blit det ändå lått för den okända Författaren at ut-taga priset om han behagar, blott samma utskickade som kans afhämtar det. Prisgiffwaren har äfwen contenterat mig derved. Utgif. *) Insändt.

N:o 17 utkommer den 2 December.

Stockholm, tryckt hos Carl Stolpe, 1782.

Dag = Bladet :

Wälsignade Tryck = Friheten.

Tredje och Sidsta Skåcken,

N:o 17.

Stockholm den 2 December 1782.

Til *Project*-Makaren i *Dagligt Allehanda* N:o 180 om *Bönes*
dagarnas och *Ufconsångens* indragning *)

Huru glädjefullt är det icke at finna den antagne *Simplicitets* Systemen utbreda sig så widsträckt? Sjelfwa Religionen och dess tihdrigheter blifwa projecterade at stå under Modets forum. Med en tyckelig inbillnings kraft förmodar Min Herre twenne *Bönedagars* indragande, och med än tyckeligare snille bewisar Mi nyttan af at så mycket möjligt är, draga in alla åt *Wår Herre* helgade dagar, liksom woro de bland *Drottning* *Christinas* öfwerflödiga *Donationer*. Det synes som *M. H.* wille at 80 talen skulle altid bli ryktbare af *Reduktioner* i *Sverige*? Men tillåt mig at begå några uplysningar. *M. H.* yttrar sig, at *Bönedagarnas* indragning blir hälsofsam för både *Land* och *Städer*. Hwilka hukdomar komma wäl af *Bönedagarne*? Det wore artigt at höra *Collegii Medici* utlåtande derom. *Ufwen* önskade jag weta huru många *Skapare* *M. H:s* Religion erkänner. At de åtminstone måtte warat wä, wisar den meningen: „At man med alla *Bönedagars* indragning skulle komma närmast den *NB* *Första* *Skaparens* inrättning. Som härmed lär menas den samme enda *Skaparen*, man i allmänhet ännu har någon kundskap om, så tyckes *M. H:s* *reduktions* plan wilja sträcka sig til den *Simplicite* som utmärker *werldens* *första* *ålder*. Jag är rädd, at den blir nog swår at utföra, när det kommer an på *kläder*, *Commoditeter*, *Lagar*, m. m. Men hwad *Långfredagen*, *Bebådelsedagen*, *Juhl* och *Nyårs*-dagarne widkomma, lærer *M. H.* skäligen tycka at de ock med tiden kunna indragas, eller åtminstone intrugas på *föregången* eller *följande* *Söndag*? *Sammanhanget* mellan *händelserna* hwaraföre de firas och tiden, gör ju ingen ting? ej eller wore de til wid den *förste* *Skaparens* inrättning. *Ufconsångarne* reduceras utan pardon, emedan de komma så olägligt; Men för hwilka? Icke för *Handwärlare*, mindre

*) Insändt och i anseende til en orätt adress nu först kommit i *Redacteurs* hand.

dre Borgare, och mycket annat hederligt folk, som råtta sina behöfver så, at de med nöje och uppbyggelse kunna gå i Guds hus. Utom des, så tycks Afstonsångarne wara för tjenstfolket de nödwändigaste, då det efter en beredelse af Herrskapets kräfeliga middag, får först tid at tänka på sina torftiga själar. Således, när nu det mindre folket ej har olågenhet af Afstonsångarna, så måste M. H:s insinuation wara för de så kallade Herrskaperna; men låt oss då, om ni behagar, medan wi hålla på, stryka ut först Ditesfången, ty Herrskapet behöfver sin morgonro, och sedan på samma räkning, Högmåsbörne, efter Herrskapets Toiletter då skola gås, och hwem kan neka, at icke morgon-sönnen och klädseln äro äfwen så nödwändig om Helgedagen, som at äta sent och wällustigt. Ei så Mon cher! nu hafwe wi träffat måtet, och det må ju wara nog, endast alla Bodar och Stånd äro igen slutne åt gatan, och ingen samling på Beurlen och Middarhuset-Forget. Jag tillstår wäl at denna Simplificiteren ser nog stumpig ut, och tycks blotta en ligglighet för gudstjensten. Men hwad gör det? M. H. tycks just hafwa tagit för afgjort at alt stumpigt och som blottar hwad wåre Försåder ej wille hafwa opdagat, bår i 18:de Seculum wara Nationelt. Jag stödjer denna reduction på samma goda och wälgrundade skäl som M. H. sjelf upgifwit. Måne man icke håldre gå ut at spatsera än sätta sig i en Kyrkobänk. Om M. H. låt alla människors hjertans tankar omrösta, så fast det ock skedde efter någon Classification, skulle dock Ja: winna, med anseeligaste pluralitet; Se på hur et godt söder et annat, i följe af Helgedagar och alla Gudstjensternes indragning om Söndagen, måste det Högwördige Ståndet bli aldeles onyttigt, än mera såsom lärde Mån, kunde Ledamöternes emplojeras til alla witterhets grenars utbredande, hwar och en efter sin kropps ställning. Men witterheten och des grenar torde någon säga, gafs icke wid den första Skaparens inrättning. Wänta min wän! swarar jag, wi ha ännu ej sedt den andra Skaparens inrättning, där torde wår Project-makare i stället regalera oss med en Ballet af alla slags Muser.

Reflexioner af en Creditor *)

At låg penningerränta befördrar handel och industrie, är en allmänt wärdtagen sanning. I sådant affeende äro Politiske inrättningar med fast stånd ränta oumgångelige. De äfwen tyra icke heller något, emedan lån icke annorledes, än emot tillräckelig säkerhet, meddelas. Men det torde förjerna närmare granskning, om stadgande öfwer ränte-beloppet Man och Man emellan, antingen mer hindrar eller befördrar ofwannämde föremål.

*) Insänt med Dedication til hwarje Hanlande och Näringsidkare öfwer hela Svea Rike.

Det torde så tagas för giffwit, at större delen Handlande och Nærings idkande på längre och kortare tid behöfwa mindre och större penningelån, utan at kunna ställa annan, än otillräckelig och merendels ingen säkerhet. Utur publique Cassa gifwes då ingen hjelp, och privat Man wil åfwen så litet åfwenyttra sina medel, hålft då icke är tillåteligt at betinga någon emot åfwenytret swarande winst. Et af twenne blifwer då oundwifeligt, antingen at alle dese behöfswande warda hjälplöse, eller at bewilja någon emot deras förwäntande winst och säker hitens omfihet swarande förman eller ränteförhöjning. Om nu Lagen förbjuder sådan utwägs widtagande; monne det instämmer med billighet, och i ställe för bättnad icke medförer fördärf?

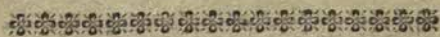
Billigheten medgifwer å ena sidan större bättnad wid et större åfwenyttr, och å andra sidan, at den, som åger öfwer sig och gods sitt råda, må widtaga den författning, som honom, efter tid och omständigheter, gagneligast synas, när allmänna wälfärden därmedelst icke skadas. Och då sakens natur leder til förbudets öfwertrådande, hwilket under hwarje handa påfund döles; monne icke fördärf derigenom i flera affeenden upkommer? Fördärf dermedelst, at mången, som älskar laglydnad, nödgas blifwa lagbrytare. Fördärf dermedelst, at ej allenast besarad betalnings osäkerhet, utan åfwen farhoga för logbrott bidrager til wilsforens stegring; dermedelst, at sådane lån, då långiswaren wil wara okänd, gå genom andra handen, som icke gör wilsforen drageligare; ånteligen dermedelst, at man ställes i okunnogheter om creditens sanna tillstånd, för at kunna widtaga tidige och gode författningar til des uphjelpande. Desutom är at förmoda, det heder å ena och besarad miscredit å andra sidan, skulle om betingen woro lofgifne, och söljakteligen til sin rätta art uti förbindelserne uttryckes, werka drageligare beting, än de, som widtagas, då bägge delar med mörker öfwerdragas.

Hwarje Författning har sin gräns, och den gagneligaste blifwer skadelig, när den sträckes derutom; monne icke lika så i deita fall? Sant är, at Lagen stadgar wis penningelånta, det är och nödigt i flere händelser, då räntebeloppet icke blifwit, eller kunnat blifwa usfatt; men så litet Lagen å ena sidan wil, at låntagare öfwer höfswan skal betungas, så litet wil den, at långiswaren skal förtora; til det senare fordras tillförlig säkerhet, och när den icke kan gifwas, hwad är wäl då at göra? Monne den, som i slikt fall affår all hjelp handlar bättre, än den, som hjälper under sådane beting, som han i lika omständigheter skulle wilja sig sjelf undergifwa?

Wid sådant förwetande, tyckes den uti Kongl. Concurs Stadgan Borgenår ålagde edgång, at hwarcken under namn at gåiwa eller annat sken hafwa i ränta upburit mer, än sex för hundra, leda til tydelig farhåga för edgångs misbruk, hålft, i synnerhet då lån många år bortåt stått på en och samma hand,
ndp

nåppeligen någon låntagare finnes, hvilken icke, utom förenämde ränta, bewist sin Borgendär någon höflichkeit, antingen med gåfwa eller tjenstaktighet, som å ingendera sidan blifwit å rakning föredt; hwadan sådan edgång icke annat kan, än oroa et ömt samwete, o ch åter inleda den mindre grannliga sinnade uti förhårdelse. I det ställe synes gdra fölest, när Borgendär edeligen stycker, at hans uppgifne fordran hwarken är digrad eller på något sätt förswunnen, utan at han med god tro deraf är ägare.

Den förre edgången torde mer wärka på Creditens förfall, än på interessers nedsättning, hålft twångs medel uti slike fall icke gerna slå ann; och winalerier medelst skuldfordringars öfwerlåtannde och edgångens wälswande på tredje man icke sällan torde wid Concurser förekomma.

Understolen i Stockholm *)

Hela werlden undrar, men Stockholms Stads Inwånare aldränäst, om Kongl. Commerce Collegium ännu försattt de warliga Månads Taxorne uppå Bröd, drier, Ta, Pitt, och siff samt Hyrkust och Åfkar Taxorne, somlige undra om Magistraten eller Öfwerståthållare Embetet eller ock Police Kammaren dem upräta. Somlige undra hwad orsaken må wara, at samme Taxor efter 1772 och i synnerhet i år så ansealigen blifwit förhöjde, at de nåppeligen i de swåraste miswärt år och då coursen war 108 mark samt Spannemåls prisen långt hög e än nu, ej warit så tilltagne. Man wil här anföra allenast et exempel och jämföra November Månaders Taxor för 1770 och 1782. Ut i 1770 års Taxa för November är et runstyckes öfrådtt rågbröd upfört til 5 och et halft lods wiqt. Samma sort bröd däremot står i 1782 års Taxa för November Månad upfört allenast til 4 och et halft lod, 1770: en mark gödd kalf 28 öre. 1782 dito 1 dal. 8 öre. 1770: goda drickes lam ifrån 8 til 14 dal. 1782 dito ifrån 34 skil. til 1 R;dal. 8 Skil. eller 21 dal. och således 7 dal. högre pris. 1770 et fat dubbelt öhl 49 dal. 1782 dito 63 dal. eller 14 dal. högre och så widare. Enär nu god och rik års wärt warit på såd och hö, samt prisen därå och Creatur icke äro dyrare än flere år förut, då Taxorne woro långt mindre, hwa förentan Sweriges handel i dese sednare åren warit långt fördelaktigare än någonsin tillföre, så undrar Allmänheten, hwad sårskilte omsändigheter kunnat werka dese Taxors förhöjande, hwæigenom alla andra waror äfwen blifwit förhöjde, til Allmänhetens och den fattiga hopens stora olågenhet. Somlige undra äfwen om det icke är tillåteligt, at nu som förut anföra beswär, öfwer dese Taxors drygghet, och hwaråst det bör ske. Somlige undra om det icke hörer til Stads eller Advocat Fisealernes Embete at häruti rättelse söka. Och siff twislar man icke, at om härå anmärkning eller beswär hos Kongl. Maj:it i underdånighet anföres, at rättelse härå följer, antingen genom Taxornes minskning eller deras uphåswande, på det hwar och en må äga frihet at införa slaktadt och wslaktadt kött som andre nödwändigheters waror och dem i minut eller en gros försälja, så at de skadeliga Monopolier med matwarors försälgnung må uphöra, och en rättstfaffens frihet äfwen i denna angelägna wågen lifsoim i alla andra uplifwas.

Publicola.

*) Insändt.

N:o 18 utkommer den 6 December.

Stockholm, tryckt hos Carl Stolpe, 1782.

Dag = Bladet :

Wälsignade Tryck = Friheten.

Tredje och Sidsta Ståcken,

N:o 18.

Stockholm den 6 December 1782.

Samtal emellan en Parterrist och en Spektator ifrån *Troisième*
ophittat utanför Jacobs Kyrka. *)

Spekt. Nå! hvad tyckte du om Cora?

Part. Stålt — den Flickan agerar förträffeligt, hon förbättrar sig emellan hwar gång man ser henne. Hennes röst, hennes gester, hennes . . .

Spekt. Nej, det war intet det jag mente. Ut Mamsell S - - agerar wäl, är ej nytt, men hvad säger du om hela Operan Cora?

Part. Ja, det är en annan sak — Men i en Opera äro så många särskilda saker: Musique, Poësie, Action, Decoration &c. Ut man bör granska hwar del i synnerhet, för at utrdna det helas värde.

Spekt. Nå såg först din tanka om Musiquen — War icke den Gudomlig?

Part. Jag förstår mig ej stort på Peruviansk Musique, men jag föreställer mig at Musiquen i Cora måtte förträffeligen gå in i Peruvianernas caracter; Man wet at de woro en swag Nation som lät kufwa sig af en hand full Spaniorer; Men det tilstår jag gärna at Airen „Du lefwer Cora, de Dansande Prästinnors Chor samt Musiquen i allmänhet är utsökt för fötterna, men . . .

Spekt. Jag begriper du tycker då intet om Musiquen.

Part. Jo wist . . . men jag har så nyh hört Iphigenie. Desutom lär jag ej bedraga mig, at i wisa Accompagnementer Scrapades på Instrumenterna så fastligt, at det omdjligtigen kunde låta som sig borde. Solo Passager:

*) Infändt.

lagerna läkte likväl de får mina öron finga deraf, och jag måste säga at Oboisten är utan like, han ger en ton och et behag åt Instrumentet hwars märke jag aldrig hört, han måtte ej wara Charlatan, han har ej låtit höra sig på Riddar Huset.

Spekt. An Öfwerste Prästens Airer. huru fann du dem?

Part. Förfärliga! och om den wärkeliga Öfwerste Prästen haft en sådan stämna, och basunat så af hjertans grund, så hade han wist skrämt slag på Ataliba och hela hans Håf.

Spekt. Nå nu til Poesien då, huru behagade dig den?

Part. Där om bde jag ej döma, dels ur det skålet, at jag ej är stor kännare af Bitterhet, dels ock dersföre at jag ej haft tillfälle läsa sjelfwa Poesien. På Parterren hördes ganska litet af Declamationen, och det som hördes, hördes oredigt, in Quintessencen af ljudet swingade sig öfwer våra hufvuden up til de högre Regionerne, men det kände jag at de bönera eller lossången som göres i 3:dje Acten äro ganska långa. Jag omgås i et godt ärligit Borgarhus där jag aldrig törs spisa middag; ty där äro 7 barn som alla måste läsa hwar sina två bords-låpor.

Spekt. Hvad tycks dig då om Actionen? är icke det en förtjusning at se Cora komma in efter jordbåsnigen och samla och falla omkull på den nedrasade muren.

Part. Det är rätt arrigt, men à propos hon heter icke Cora, Cära heter hon; så uttaltes äminstone hennes namn af hennes Älskare och han måtte weta det bäst, jag lämnar därhån, hwilket dera låter bättre för Swenska öron, men det wet jag at Fransosen ej säger Cora. Dersföre passas det ej at uttala det så på en Swensk Theater, om det än skulle låta tio gånger bättre. Du har ju i Amphion hört at man säger Bärå i stället för Bore, Angriåp i stället för Antiope, sådant kunde tålas på gamla Operan men i et Tempel som är helgat Patriis Mufs borde man icke skämma bort sitt språk — Men för at komma tillbaka til Actionen, huru tycker du det ser ut, at Atalibas Underfåtare wända ryggen åt honom då han sitter på sin Thron.

Spekt. Ingen ting är wanligare på en Theater än at wända sig ifrån den man talar wid, det sker för Spectateurernas skuld och af agtning för dem.

Part. Det må ffe för hwaras skuld det wil, så anser jag det för orimligt, ty allt hwad som är twungit och affekterat minskar illusionen som är så högst nödvändig, och utom hwilken et Spectacle ej är sannolikt, och följaktligen osmakligt.

Spect. Wil du gallra ut allt hwad som i en Opera ej är sannolikt, så lär du så börja med hetswa Historien hwarpå piecen grundar sig.

Part. Jag ber om förlåtelse: en Historia eller Fabel som wäl dramatiserad och satt i en til ämnet passande Musique med styrelsa och passion ageras, kan göra ganska mycket intryck, utan at wara särdeles sannolikt, exempel ha wi at tilgå i de flästa på gamla Bollhuset upförda piecer.

Spect. Det må wara med det öfriga huru det wil, men om dansen inträtterar det mig i synnerhet at weta din tanka; På Parterren borde ingen af de i naturen måst retande skönheter i dansen förborgas.

Part. Jag förstår mig aldeles intet på dans.

Spect. Så har du sagt om allt det förra, men ändå har du beständigt eriterat.

Part. Kan hända det just härrör deraf, at jag ej förstår, ty de som minst begripa, plåga måst flandra; defutom följer jag naturen i alla mina omdömen, och det har jag ofta märkt at moderna smaken har aldeles ingen ting obytt med henne. Det är eljest mitt rena alskar, at jag aldeles intet förstår mig på ledwridningens regler, och är följaktligen känslols för skönheten deri. När du härtil lägger, at man på Parterren nästan ej ser mera än hufwudet på de dansande, ty slutningen eller doceringen är sådan, at jag ej wet wist om den går til eller ifrån Theatern, så bör du finna at du är sjelf bättre i stånd at döma om dansen än jag.

Spect. Däruppe jag satt, war det återigen så beskaffat, at jag såg all ting à vue d'oiseau. Danseulernas bröst woro det enda som presenterade sig med fördel, och jag märkte at i Logerna omkring mig, skedde en allmän resning så snart en wif af de dansande Gracerna trädde fram. Jag menar så, at något hwar steg opp för at fullkomligen insupa förtjusningen af hennes sköna wäxt, hennes präktiga gång och det behag som uplifs war hwarje steg i hennes dans.

Part. Jag märker at för dig blir aldrig Theatern någon Dygdens Schola som man likwäl påstår den bör wara.

Spect.

Spekt. C'est fort beau dans un livre, men jag hade lust at se huru många uns dygd du wil extrahera ut alla våra Operor; desutom, ju mera dygd ju mera jäspningar — Men lått of gå vidare til Decorationen.

Part. Den war högst präktig och upväckte hos mig på mitt Fäderneslands wägnar, en innerlig längtan at äga Perus guldgrufwor. Det såg eljest ut som Pragten warit det, hwarpå man användt sitt mästa bemödande wid denna Opera, och den mängd af guld, pärlor, och ädla stenar som öfwer alt förwillar ögat, är ock helt nödwändig at hålla Spectateurerna ifrån sömn, och måtte til öfwenlyrs göra rätteligen god antiloporatif wärkan, åtminstone de tre eller fyra första gångerna hon öföres. Jag medger dock gärna, at här äro rätt wackra och wärdiga decorationer såsom t. e. det brinnande bärget med Lavan som rinner ufsöre, och Templers och murens kullfallande ehuru den senare nog liknar en Ryegårdsmur, och fastän det stöter ögat at se Danseurerna sparka ut ruinerna af det förra, och fastän hela Scenen är nog ljus at föreställa naturen. Men såg mig en ting: jag har läst jag mins ej hos hwilken Fritänkare, at ingen Americanisk Nation har skägg, men som Prästen i min Församling altid råder, at man aldrig bör tro en Fritänkare, ty om han säger 2 gånger 2 är 4. ligger där ändå något gift inunder, så wet jag ej hwad jag skal tro, i synnerhet när härtill kommer, at Öfwerste Prästen i Cora har et det wärdigaste skägg man med profana ögon kan se.

Spekt. Tokeri! det stöter wäl litet den som läst Historien, men skal en som står på Parterren läsa den? Hon gör at du finner bara orimligheter, där annat förnämligt olärde folk finner idel förtjusning. Du lär wäl ej heller anse det nödwändig at en Präst skal ha skägg, en Kung Panscher och röda klackar, och en Printessa styffortel.

Part. Där i finner jag hwarken nödwändigheit eller skönhet.

Spekt. Farwäl — du har ingen smak.

Part. Kan wäl wara, men hwar och en leswer af sin tro.

N:o 19 utkommer den 9 December.

Stockholm, tryckt hos Carl Stolpe, 1782.